Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iaşi
Fascicula: **Asistență Socială, Sociologie, Psihologie**
ISSN: 2248-1060 | e-ISSN: 2601-8209
Covered in EconPapers, Ideas RePEc, CEEOL, ICI Master Journal List - INDEX COPERNICUS, CrossRef, CrossCheck, Google Scholar, WorldCat, KVK, SOCIONET

2023, Issue 29, pages: 164-176 | doi: https://doi.org/10.18662/upasw/29/74

Defining Aspects of Communication Behaviors from the Perspective of the *Male-Female* Dyad: Limits, Influences, Correspondences.

Livia DURAC[1]

[1] Professor, PhD, "Petre Andrei" University of Iaşi

Abstract: *The differences in approach and interpretation of messages from everyday communication, which characterize the exponents of the two genders, have attracted the attention of specialists from fields such as psychology, neurophysiology, biology, linguistics, sociology, and philosophy. Endowed with qualities that individualize them both biologically and socio-culturally, the representatives of the two sides - male - female - assimilate values and develop behaviors that, as a whole, should help them complement each other. This complementarity, however, does not work with the same precision in every situation, stage or context of life. Thus, the coordinates under which the communication is carried out bring back into focus the arguments regarding the structural and behavioral differences determining the quality of the communication act. The article undertakes a theoretical approach, which aims to identify and analyze from a bio-psycho-socio-behavioral perspective the most relevant elements underlying these distinctions.*

Keywords: *gender, sex, communication, differences.*

How to cite: Durac, L. (2023). Defining Aspects of Communication Behaviors from the Perspective of the *Male-Female* Dyad: Limits, Influences, Correspondences. *Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iaşi, Fascicula: Asistență Socială, Sociologie, Psihologie, 29*, 164-176. https://doi.org/10.18662/upasw/29/74

Dacă femeile sunt adeseori frustrate
pentru că bărbaţii nu răspund la
problemele lor, (ele) oferind date din
experienţe personale asemănătoare,
bărbaţii sunt deseori frustraţi (tocmai)
pentru că femeile fac acest lucru
DeborahTannen

1. Consideraţii introductive.

O relaţie între două persoane de sex opus debutează, de regulă, sub condiţionarea unor factori, precum: atracţie fizică, interese, pasiuni, preocupări - ideal - comune, sau cât mai apropiate, diferite alte compatibilităţi, pe care fiecare dintre parteneri se aşteaptă să le găsească în celălalt. Este un proces de tatonare şi descoperire pe parcursul căruia cei implicaţi pare că sunt într-un soi de competiţie în a-şi revela calităţile, făcând concesii, blocând eventuale răbufniri ale orgoliului şi înfrânându-şi virtuale porniri care ar tulbura farmecul relaţiei. *Per* ansamblu, fiecare încearcă să îşi dea măsura capacităţii de a crea impresii cât mai favorabile, în vederea construirii unei relaţii cu celălalt.

Etalarea reciprocă a însuşirilor pozitive înseamnă interacţiune, deci, comunicare. După un timp (de variabilitate diferită), intervine *ceva* ce erodează progresiv armonia comunicaţională care începe să-şi piardă din consistenţă, devenind tot mai fragilă. Nu de puţine ori, se ajunge la distrugerea edificiului constituit prin dăruire, energii sufleteşti, timp, emoţie, resurse de mare însemnătate pentru persoană.

Încercările de a găsi răspunsuri potrivite la întrebări de tipul: „Cum de nu mi-am dat seama?", „Cum de *înainte* putea fi aşa cum era, şi acum...?", „Unde şi-a ţinut ascunse toate aceste însuşiri?",

„Ce s-a întâmplat cu el/ea de am ajuns aici?" etc. duc la non răspunsuri, sau la identificarea unor explicaţii care, oricum ar fi (juste, ori nu), nu reuşesc să aducă alinare, ori să îndrepte situaţia.

Acel „ceva" responsabil de metamorfoza relaţiei este ontologic, cu resorturi bio-socio-psihologice consolidate pe parcursul secolelor de evoluţie. Iar principalele forme de manifestare sunt comunicarea şi comportamentul.

Perspectiva biologică îndreaptă atenţia spre însăşi dimensiunea constitutiv cerebrală. Richard Haier şi colaboratorii săi (2005) au concluzionat, în urma studiului lor, că femeile dezvoltă cu preponderenţă materie albă, iar bărbaţii mai multă materie cenuşie. În această idee, autorii fac următoarea distincţie: creierul masculin ilustrează mai multe centre de

procesare a informaţiilor, iar cel feminin este marcat de mai multe reţele între aceste centre. Rex Jung, unul dintre autorii studiului indicat este de părere că, datorită configuraţiei anatomice, în cazul bărbaţilor tendinţa este de orientare spre sarcini care au la bază precizia, calculele, ansamblurile schematice. La femei, predispoziţia este spre zone de prelucrare informaţională care implică accesarea datelor din ariile mai disipate ale substanţei cenuşii, anume cele care sunt determinante în abilităţi de ordin lingvistic. Semnificaţia acestor rezultate nu trebuie pusă în relaţie cu capacitatea intelectuală (în favoarea unuia dintre sexe), ci cu modul de a înţelege şi de a acţiona, care este diferit de la un gen la altul.

Ignorarea acestor categorii de caracteristici generale, justificate de configurări bio-psiho-sociale evidente repercutează în mod direct asupra comunicării, putându-i destabiliza cursul firesc.

2. *Sex, gen* sau ambele? Precizări terminologice.

În termeni generali, noţiunile *sex* şi *gen* prezintă, din punctul de vedere al semnificaţiilor conţinute, anumite particularităţi. Astfel, accepţia termenului *sex* include caracteristicile bio-fiziologice definitorii pentru bărbaţi şi femei, iar prin *gen* sunt desemnate rolurile, comportamentele, activităţile şi atributele pe care societatea le consideră adecvate pentru bărbaţi şi femei. Cu alte cuvinte, sexul este transmis genetic, iar genul este un construct social.

În calitatea sa de promotor al conceptului numit *studiu de gen*, Oakley (1985) precizează că termenul sex este utilizat cu scopul de a stabili particularităţile biologice ale bărbaţilor şi ale femeilor, cu influenţă specifică în funcţia de procreare. Genul, pe de altă parte, este o problemă de cultură, referindu-se la gruparea masculin şi feminin, din perspectivă socială. (1985, p.16).

Opinia larg împărtăşită în rândul specialiştilor preocupaţi de problematica identităţii rolului de gen este că, în pofida aparenţelor privind numeroasele distincţii dintre categoriile masculin şi feminin, evitarea unor încadrări în tipare atent delimitate a fiecăreia dintre acestea reprezintă abordarea cea mai adecvată. În acest sens, Kirtley şi Weaver (1999) aduc în discuţie conceptul *percepţie de sine*, în funcţie de care se cuvine a fi abordată problema rolului de gen: „percepţia de sine a rolului de gen este factorul cheie care stă la baza atitudinilor, credinţelor şi comportamentelor noastre atunci când interacţionăm şi comunicăm unii cu alţii" (1999, p. 193). Cu alte cuvinte, se separă dimensiunea bio-socială de cea psihologică, acesteia din urmă atribuindu-i-se responsabilitatea principală în explicarea comportamentului în general, şi a celui de comunicare în special, pentru cele două genuri.

Din punctul de vedere al percepţiei colective, genul indică, în spirit de arhetip jungian, ceva care este bine asimilat în conştiinţa publică drept specific masculin, ori feminin. Este ideea în care specialiştii vorbesc de „stereotipizare sexuală", sintagmă derivată din „condiţionarea biologică şi sexuală" (Giri, 2004, p. 14), explicaţia fiind că fiecărui sex biologic i-au fost atribuite însuşiri psihologice *percepute* ca definitorii. Astfel, masculinitatea trimite la ideea de forţă, agresivitate, dominanţă, intransigenţă, fermitate, abordare directă, iar feminitatea rezonează cu trăsături precum empatia, căldura, blândeţea, afectivitatea, delicateţea, toleranţa şi înţelegerea (Kirtley & Weaver, 1999).

Distincţia dintre categoriile masculin-feminin este adusă tot mai frecvent în discuţie, în ultimii ani, cu denominările terminologice *constructivism* şi *esenţialism*.

Constructivismul avansează ideea diferenţelor absolute dintre noţiunile gen şi sex, atribuind caracteristicile moştenite de individ pe cale biologică, sexului, şi conceptualizează genul ca desemnând rolurile asimilate pe cale socială. Mai mult, constructivismul înclină balanţa, în termeni de importanţă, în favoarea comportamentului învăţat pe cale socială, prin comparaţie cu cel dobândit prin moştenire genetică. Astfel, genul ar concentra în semnificaţia sa rolurile sociale pe care situaţia de viaţă le-ar impune individului (şi care pot să nu fie neapărat condiţionate de sexul acestuia) (Baden, 2020).

De cealaltă parte, esenţialismul aduce la acelaşi numitor comun cele nouă noţiuni, sex şi gen. În antiteză cu ideologia constructivistă, esenţialismul pune pe primul plan, ca importanţă, moştenirea biologică, în defavoarea componentei comportamentale sociale (Baden, 2020).

Asimilarea, în primii ani de viaţă ai individului uman, a o serie de norme cu caracter social privind distincţiile dintre cele două sexe este realizată cu aportul principalelor instituţii responsabile şi cu putere de influenţă în procesul de socializare: mediul familial, grădiniţa, grupul de prieteni, dar şi prin mijloacele de propagare a informaţiilor cu care copilul intră în contact. Astfel de norme constituie stereotipuri ce fundamentează rolurile sociale, care exercită o influenţă considerabilă asupra comportamentului de comunicare al fiecărei persoane.

În esenţă, în copilărie sunt învăţate elementele de bază, în funcţie de care se face distincţia dintre fete şi băieţi, procesul de învăţare continuă pe durata adolescenţei, cunoscând cristalizarea la vârsta adultă, când individul uman îşi asumă roluri, condiţionat de stereotipurile sociale. Conformarea individului la aşteptările societăţii, care îl obligă la o conduită adecvată *sexului* său biologic obiectivează conţinutul termenului *gen*.

3. Genul - factor dinamic sau responsabilul perdant al procesului de comunicare?

Prezența deosebirilor pe care se fundamentează, alimentând comportamentul de comunicare al fiecăruia justifică şi diferenţele la nivelul scopurilor urmărite prin comunicare: pentru femei este esențială stabilirea de relaţii, pentru bărbaţi, finalitatea trebuie să fie demonstrarea capacităţii de dominare. Această orientare spre scopuri distincte determină particularități specifice de comportament. Expresivitatea, politeţea, sociabilitatea, atenţia la modul în care interacţionează, delicateţea, altruismul, în esenţă, preocuparea faţă ceilalţi sunt atribute ale feminităţii. De partea cealaltă, aşa cum remarcă Basow şi Rubenfield (2003), dorinţa de afirmare a puterii şi independenţei, impetuozitatea şi determinarea sunt descriptive masculinităţii. Adiţional, (prin comparaţie cu femeile), bărbaţii sunt mai prompţi în a sugera posibilităţi de rezolvare a problemelor, tocmai pentru a preîntâmpina dezbateri, pe care le consideră lipsite de utilitate.

Luând în considerare anumite elemente de specificitate a comportamentului de comunicare, în funcţie de sexul biologic, Carli (2006) face observaţia potrivit căreia, „comunicările femeilor sunt mai direcţionate către alte persoane, mai calde şi aducătoare de alinare decât ale bărbaţilor"; preferinţele de comunicare ale bărbaţilor includ dominanţa, dorinţa de afirmare a statutului lor şi orientarea spre sarcini, conchide autoarea. (2006, p.76).

Este un punct de vedere convergent - într-un anumit sens - cu cel al autorilor Calhoun şi Smith (1999) care au pornit de la prezumţia că, spre deosebire de bărbaţi, care au un comportament de comunicare preocupat de sine, în rândul femeilor, orientarea comportamentului de comunicare are la bază preocuparea pentru ceilalţi. De precizat că această ipoteză de lucru a fost parțial infirmată, în sensul obligativităţii de a lua în calcul o serie de factori situaţionali care influențează, în mod caracteristic, validarea unei astfel de prezumţii.

Eludarea cu orice preţ a poziţiei de vulnerabilitate este, pentru partea masculină, poate cea mai importantă deviză. Iar acest aspect este transmis prin educaţie, încă din perioada copilăriei, prin receptarea ritmică a unor enunţuri precum: „Eşti băiat. Băieţii nu plâng." „Trebuie să fii puternic, eşti băiatul tatei." „Numai fetele se smiorcăie. Tu eşti fată, sau un băiat curajos?" etc. Astfel de formule şlefuiesc, în timp, ideea de intransigenţă, de forţă masculină, care trebuie menţinută orice s-ar întâmpla. Adiţional, în planul comunicării, mai ales la vârsta adultă, acest aspect se traduce prin aceea că informaţiile despre sine trebuie oferite cu parcimonie. Cu cât interlocutorii

(potenţialii adversari) cunosc mai puţine lucruri, cu atât mai bine. Este modalitatea considerată viabilă pentru a transmite imaginea puterii, expresia forţei autentice.

Acest tip de viziune nu este împărtăşit de femei, pentru care dialogul, exteriorizarea trăirilor de moment, dar şi a sentimentelor consolidate are efecte benefice de autentică valoare.

Ascultarea, ca parte componentă cu semnificaţii deosebite pentru comunicare este o altă marcă a diferenţelor de gen. Astfel, norma spune că ascultarea activă (forma ideală) presupune, printre altele, ca interlocutorul să asculte cu atenţie, până la capăt, fără a întrerupe vorbitorul, şi numai după ce acesta va fi terminat ce are de transmis, să intervină. Femeile par să deţină această calitate, aspect care îşi pierde valabilitatea în cazul bărbaţilor. În general, aceştia intervin întrerupând, neavând răbdarea de a audia întreaga expunere, dominând discuţia, argumentând adesea contradictoriu, pe considerentul că, astfel, nu doar că ştiu *apriori* ce urmează să fie spus, dar şi pentru a descuraja interlocutorul în a-şi continua tirada întrebărilor. Enunţurile interogative obligă la răspunsuri, iar acestea înseamnă autorevelare, adică exact ce bărbaţii nu-şi doresc.

McMillan şi colaboratorii (1977) au observat o particularitate notabilă a comportamentului de comunicare pentru reprezentanţii ambelor sexe, respectiv aceea a frecvenţei cu care îşi întrerup interlocutorul. În pofida aserţiunii că bărbaţii întrerup conversaţia mai des decât femeile, acest lucru nu se petrece de fiecare dată în acelaşi mod, cu alte cuvinte, nu se aplică de fiecare dată o anumită regulă. Constatarea este că, atât bărbaţii, cât şi femeile au tendinţa de a-şi întrerupe partenerul de dialog mai des, dacă este acesta este de genul feminin. O precizare importantă este aceea că întreruperile asupra cărora s-a concentrat atenţia au fost de tipul unor enunţuri scurte - precum: „mda", „sigur", „cred", „probabil" etc. - al căror rol este de a încuraja comunicarea, respectiv de a asigura interlocutorul că are parte de o ascultare activă.

În categoria instrumentelor utile în buna desfăşurare a comunicării se înscrie adresarea de întrebări. Această formă de indicaţie de limbaj verbal, cum este denumită în domeniul comunicării, se realizează prin formularea de întrebări cu final deschis (cele care permit răspunsuri ample, încurajând vorbitorul să continue), respectiv cu final închis (la care răspunsul este de tipul „da"/„nu", blocând derularea conversaţiei).

Fiind definită printr-un comportament de comunicare activ, dornic de implicare, partea feminină adoptă, preferenţial, întrebările cu final deschis, prin care stimulează vorbitorul să-şi prezinte ideile, susţinând şi nuanţând dialogul prin folosirea susţinută *şi* a componentei nonverbale.

De partea cealaltă, dincolo de predilecţia pentru interogaţiile cu final închis, comportamentul de comunicare masculin gravitează în jurul ideii de supremaţie, sens în care întrebările sunt un fel de muniţie utilă satisfacerii nevoii ubicue de a deţine controlul.

Atenţia la detalii, atât când se află în postura vorbitorului, dar şi în cea a receptorului, face ca femeile să reţină elemente din discuţie care scapă cu totul capacităţii de retenţie a bărbaţilor. De regulă, aceştia nu reţin nume de persoane, date de naştere, diverse alte informaţii care le sunt transmise cu privire la comportamentul unei persoane, considerându-le lipsite de importanţă. În schimb, zona în care excelează include amănunte de ordin tehnic, capacitate de orientare şi de estimare (distanţă, timp, programări, diverse prognoze în sfera profesională), însuşiri cu care femeile nu sunt la fel de înzestrate.

Deborah Tannen (1990) consideră comunicarea dintre bărbaţi şi femei drept una interculturală, „pradă a unei ciocniri de stiluri conversaţionale"(1990, p.42), atâta vreme cât femeile sunt sensibilizate de un limbaj de conexiune şi intimitate, în timp ce bărbaţii adoptă un limbaj de status şi independenţă.

Particularităţile comportamentului de comunicare, în funcţie de genul persoanei, îşi pun - inevitabil - amprenta inclusiv asupra modalităţilor *nonverbale* de transmitere a semnificaţiilor. Este cazul oculezicii (comportamentul privirii), al hapticii (comportamentul atingerii), artefactelor (transmiterea de mesaje prin intermediul accesoriilor şi al vestimentaţiei, al paralimbajului.

Astfel, o vorbire cu expuneri ample, susţinute de gestualitatea specifică, sunt marcate şi de o dinamică facială activă. În cadrul interacţiunilor pe care le au, femeile nu doar oferă bogate resurse de semnificaţii, prin intermediul oculezicii, dar, în egală măsură, sunt receptive la mesajele pe care le primesc prin expresivitatea facială. Bărbaţii, în schimb, având o comunicare mai degrabă telegrafică, focusată pe oferirea de cât mai puţine informaţii, şi în care nu domină planul afectiv, nu oferă prea multe indicii nonverbale la nivel de expresivitate facială.

În aceeaşi notă, se poate afirma că, în privinţa hapticii, femeile având un tip de comunicare preponderent afectivă, tendinţa spre un comportament mai accentuat al atingerii este mai prezentă, în antiteză cu cel manifestat de partea masculină. Desigur, acest tip de comportament este reglementat de normele culturale ale fiecărei ţări, existând diferenţe semnificative de la o cultură la alta.

Cât priveşte transmiterea de mesaje nonverbale prin intermediul accesoriilor, al machiajului, al diverselor opţiuni de îmbunătăţire a aspectului fizic, şi, desigur, al vestimentaţiei, femeile conduc detaşat. Fără a fi

caracterizate de un spirit competitiv în general, în acest domeniu femeile par a se afla într-o inepuizabilă competiţie de a „arăta" cât mai bine, (şi asta nu doar prin comparaţie cu bărbaţii), ci şi, sau mai ales, între ele.

La nivelul paralimbajului, lucrurile par a fi ceva mai echilibrate, la o privire de ansamblu: femeile apelează la principalele elemente ale registrului paralingvistic pentru a-şi nuanţa adecvat mesajele, acordând atenţie tonalităţii vocale, accentului, volumului, dicţiei şi ritmului vorbirii. Dar la componenta paralimbajului numită *liniște* sau *tăcere* sau *pauze în vorbire,* aparent, bărbaţii performează mai bine.

Un aport semnificativ în consolidarea seriei de diferenţe între genuri, care influenţează marcant comunicarea şi modul în care se raportează fiecare gen faţă de celălalt, îl are socializarea primară. Este de amintit că, în copilărie, subiectele abordate şi activitatea ludică se înscriu pe coordonate complet distincte. Pentru băieţi, jocul nu este atât prilej de interacţiune şi socializare, cât de stabilire a unui învingător şi a unui învins, deci predomină spiritul competitiv.

În interacţiunile cu taţii, băieţii discută şi sunt interesaţi de aspecte tehnice, asamblări de piese, urmărirea *de* sau participarea *la* competiţii sportive, asimilând reguli de joc, îşi urmăresc taţii când repară diferite obiecte casnice, cerând să se implice etc. Toate acestea au rolul de a le cultiva comunicarea orientată spre sarcini.

Fetele, alături de mamele lor, desfăşoară activităţi care au la bază colaborarea şi întrajutorarea, abundă dialogul, solicitare şi oferire de sfaturi, suport, (adesea bazate pe experienţa personală a mamei), dezvoltând o comunicare de tip afectiv. În cazul fetelor, jocul se petrece, de regulă, în grupuri restrânse, se urmăreşte formarea legăturilor de prietenie, lipseşte spiritul competitiv propriu-zis, se vorbeşte mult.

Aşadar, stilurile lingvistice şi categoriile de competenţe dezvoltate din copilărie, în funcţie de genul persoanei, ştanţează şi modelează comportamentul de comunicare specific pe durata întregii existenţe.

Până la urmă, disonanţa comunicaţională între genuri poate fi acceptată în termeni de constantă provocare, sau drept acea sursă dinamizatoare care conferă nuanţe lumii în care trăim.

4. Planul psihologic, ca marcă a diferenţelor dintre genuri.

Atât stilul de comunicare, cât şi mecanismele utilizate pentru a-i influenţa pe cei din jur sunt elemente marcante pentru diferenţele dintre genuri.

Din punct de vedere psihologic, una dintre cele mai evidente diferenţe se manifestă în legătură cu dimensiunea empatică, relaţionată cu un alt concept de însemnătate recunoscută, anume *inteligenţa emoţională*. În timp ce pentru femei empatia este o trăsătură arhetipală, acestea oferind-o, dar *şi* aşteptându-se să o primească de la genul opus, acesta din urmă nu are - structural - capacitatea de a rezona cu acest plan în general, şi cu atât mai puţin în concordanţă cu expectanţele celeilalte părţi. Un context cu rol exemplificator ar putea fi acela în care părţii masculine îi sunt aduse o serie de informaţii cu privire la o neînţelegere cu o persoană cunoscută (ambilor parteneri), prezentarea incluzând o argumentaţie care bărbatului îi poate părea nesfârşită, şi la finalul căreia oferă o soluţie concretă. De partea cealaltă, dorinţa - manifestă sau neexprimată, dar cu siguranţă prezentă - este de a primi înţelegere, cuvinte care să aducă alinare şi mângâiere, identificare afectivă, şi nu o anumită soluţie, care, prin promptitudine şi concizie creează impresia de indiferenţă faţă de intensitatea trăirilor feminine. Frustrarea este ambivalentă: femeia resimte atitudinea ca pe o lipsă a dorinţei de implicare, la rândul său, bărbatul, punând datele în termenii *problemă=rezolvare*, şi considerând că acesta este motivul pentru care i-a fost prezentată situaţia, nu reuşeşte - aplicând logica - să vadă prin ce anume a generat nemulţumire.

Diferenţele care apar în planul gândirii, cu variatele sale operaţii (analiza şi sinteza, comparaţia, abstractizarea şi concretizarea, generalizarea şi particularizarea) relevă, de asemenea, abordări şi modalităţi de problematizare a contextelor de viaţă, deci, de comunicare, în funcţie de genul persoanei. Această polaritate, în situaţii de tip decizional, de exemplu, se manifestă astfel: femeile sunt înclinate spre relatări ample, cât mai detaliate, justificate prin dorinţa de a se face cât mai bine înţelese (şi cu aşteptarea ca acele detalii să fie şi reţinute); bărbaţii, în schimb, tind - cel puţin la nivel verbal - să evite amănuntele, considerându-le inutile, şi ajungând la partea rezolutivă pe căi considerabil simplificate. În esenţă, bărbaţii au o gândire analitică, în timp ce femeile tind să proceseze lucrurile în mod abstract. Este o deosebire importantă, adeseori trecută cu vederea, şi care, tocmai din această cauză, generează frustrare şi starea de insatisfacţie (trăită de fiecare dintre cele două părţi), de a nu fi fost înţeleasă. În absenţa cunoaşterii şi a conştientizării diferenţelor menţionate, se creează cadrul favorabil apariţiei situaţiei conflictuale, care, nefiind gestionată corespunzător, poate avea consecinţe ireversibile.

Punând accentul pe calitatea relaţiilor pe care le dezvoltă, femeile adoptă un comportament de comunicare ceva mai rezervat, fiind mai dispuse să cedeze (Pearson, 1985), pentru a echilibra lucrurile. Cu un limbaj decent, apelând la formule de dialog mai rafinate şi adresând întrebări de politeţe,

reuşesc să imprime conversaţiei un curs agreabil. Adăugarea la toate aceste atribute a utilizării eficiente a ascultării active, şi a tendinţei mai reduse de a-şi întrerupe interlocutorul au condus la ipoteza unei posibile nesiguranţe, ori stime de sine mai scăzute în rândul femeilor. Mai mult, aserţiunile merg, uneori, până în punctul în care, la nivel psihologic, ar putea fi vorba de un soi de teamă a femeilor de a nu greşi, izvorâtă din conştientizarea superiorităţii masculine. Considerăm că, dacă femeile adoptă un stil diferit de comunicare (cu particularităţile menţionate) nu o fac nici din teamă/nesiguranţă/stimă de sine scăzută, nici din convingere privind superioritatea masculină, ci, mai degrabă, dintr-o formă de ingeniozitate, completată de o acuitate anume, care le indică maniera adecvată de interacţiune. Afirmaţia este valabilă pentru relaţiile dintre bărbaţi şi femei care nu excede cadrul normalităţii.

Perspectiva psihologică de abordare a diferenţelor dintre genuri nu poate exclude planul emoţional. În cazul femeilor, componenta emoţională este mai vibrantă, prin prisma sensibilităţii caracteristice, în vreme ce, genul opus se remarcă printr-un ataşament emoţional mai atenuat, completat de tendinţa accentuată spre independenţă (Gilligan, 1982; Eagly, 1987).

Poate unul dintre cei mai utilizaţi termeni la care apelează omul modern pentru a-şi transmite prin viu grai starea, este *stres*. Sunt numeroşi factorii declanşatori ce pot conduce la o serie de consecinţe psiho-fiziologice şi comportamentale, ale căror efecte influenţează direct viaţa individului.

Este relevantă, în acest context, importanţa determinantă a trăsăturilor de personalitate. Potrivit autorilor Maddi şi Kobasa (1984), persoanele nevrotice sunt mai predispuse a vedea caracterul ameninţător al unor stimuli, comparativ cu persoanele echilibrate.

Când se confruntă cu stimuli care induc stări disonante, aşa cum este stresul, de pildă, bărbaţii aleg să abandoneze dialogul sau situaţia. Atitudinea contrastează cu cea preferată de femei, care - mai ales în situaţii cu încărcătură negativă - simt nevoia să se exteriorizeze, punând în discuţie motivul declanşator al dispoziţiei lor.

Dacă pentru femei virtuţi precum devotamentul, preţuirea, respectul sunt esenţiale, bărbaţii adoră să fie utili, apreciaţi pentru calităţile pe care consideră că le au, şi, nu în ultimul rând, admiraţi (Gray, 1992).

În legătură cu modul în care este gestionată, de către bărbaţi şi femei acceptarea ordinelor, D. Tannen face o interesantă distincţie. Astfel, pentru bărbaţi, postura de a accepta dispoziţii este foarte incomodă, având semnificaţia diminuării statutului, întrucât este percepută prin pierderea - într-o anumită măsură - a independenţei. Cât despre femei, atitudinea de acceptare a ordinelor nu este una inconfortabilă, dimpotrivă, ele asimilând-o ca pe o formă de conexiune şi intimitate cu interlocutorul (1990).

Aspectele care conferă individualitate fiecăruia dintre genuri au fost observate de autoarea menționată și în legătură cu modul în care se raportează acestea la ideea de echilibru relațional. Adepți ai asimetriei, bărbații sunt în căutarea controlului, preferând disproporțiile și inegalitățile/diferențele în rândul celor din jur. Prin contrast, femeile sunt dornice de armonie, echilibru, punând accentul de asemănări, întrucât le consideră întemeiate pentru a stabili conexiuni cu ceilalți.

Principala diferență pe care o identifică Tannen se referă la modul de abordare a conflictului de către femei *versus* bărbați. Pentru a crea punți psihologice, femeile simt nevoia de a împărtăși altor femei din cercul apropiat problemele cu care se confruntă, căutând empatie, înțelegere, rezonanță afectivă. Astfel de paliative comunicaționale, care implică îngăduință, atenție, preocupare, consolare și încurajare nu se înscriu în apanajul comportamental al bărbatului. Acesta preferă să trateze situația în mod lapidar, tranșant, prin oferirea unei soluții, rostite într-un enunț simplificat, demobilizând orice tentativă de continuare a argumentației (din partea femeii), eventual, negând existența reală a unei probleme (Tannen, 1990).

Femeile se concentrează pe sentimente (funcția emotivă a limbajului), bărbații pe partea concretă, reală, preferând confruntarea directă cu sursa problemei (funcția referențială a limbajului). În aceeași notă, femeile nu sunt atrase, în mod obișnuit, de abordări bazate pe atitudini opozante, combative, prin prisma planului afectiv care este unul vibrant, sentimentele ocupând prim-planul, rolul comunicării fiind bine conștientizat. Invers, bărbații valorifică orice prilej de a ieși la rampă, pentru a tranșa „bărbătește" o problemă, astfel încât să le fie recunoscute - eventual public - meritele. Mai mult, în exercitarea rolului, fermitatea decizională masculină nu admite nici un fel de recomandări, întrucât acestea ar putea leza potențialul persoanei în cauză; ori, atitudinea ostilă, categorică are rolul - în viziunea celui care o adoptă - de a descuraja adversarul, ceea ce pavează calea spre postura de învingător.

5. Concluzii

Specialiști și profani deopotrivă au fost atrași de o temă care, de-a lungul timpului, a generat ample dezbateri, în încercarea perpetuă de a găsi răspunsuri privind diferențele de transmitere și interpretare a mesajelor între genuri.

Nu a fost identificat tiparul unificator, care să poziționeze la aceeași linie de start temperamente, modele educaționale, comportamente învățate, tipuri de personalitate, abilități de înțelegere și de atribuire a semnificațiilor, din partea fiecărui reprezentant al unui gen către celălalt, o neidentificare ce

nu se datorează lipsei sau ineficienţei eforturilor. Pe fondul existenţei atât de multor variabile, condiţionări de tot felul, care şi-au probat perenitatea de-a lungul a sute de generaţii, şi determinate de factori ce scapă controlului uman este cel puţin nerealist a crede în posibilitatea unei schimbări de paradigmă.

Cel mai probabil, înţelegerea modului de funcţionare a relaţiilor dintre cele două genuri, mecanismele prin care se reuşeşte convieţuirea dintre indivizi ai aceleiaşi specii, dar care se raportează atât de diferit la realitatea în care trăiesc, metamorfoza comportamentului de comunicare condiţionată de contexte şi etape constituie subiecte care vor duce la continuarea investigaţiilor efortul necontenit de a afla răspunsuri.

References

Baden, E.(2020) "Gender and Communication", https://www.researchgate.net/publication/340682460_Gender_and_Communication

Basow, S. A., & Rubenfeld, K. (2003). "Troubles talk": Effects of gender and gender-typing. *Sex Roles: A Journal of Research*, 48(3-4), 183–187. https://doi.org/10.1023/A:1022411623948

Calhoun, P. S., & Smith, W. P. (1999). "Integrative bargaining: Does gender make a difference?"*International Journal of Conflict Management*, 10(3). https://doi.org/10.1108/eb022824.

Carli, L. (2006). *Gender Issues in Workplace Groups: Effects of Gender and Communication Style on Social Influence* (1st ed.). Cornwall: Ashgate Publishing.

Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior: A social-role interpretation.* Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and womens development.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Giri, V. (2004). *Gender role in communication style*. New Delhi: Concept Pub. Co.

Gray, J. (1992). *Men are from Mars, Women are from Venus: a PracticalGuide for Improving Communication and Getting What YouWant in a Relationship.* Harper Collins, New York.

Haier, R., et.al. (2005). "Intelligence in Men and Womenis a Gray and White Matter," Science Daily, https://www.sciencedaily.com/releases/2005/01/050121100142.htm.

Kirtley, M., & Weaver, J. (1999). "Exploring the Impact of Gender Role Self-Perception on Communication Style." în *Women's Studies In Communication,* 22(2), 190-209.

Maddi, S. R., & Kobasa, S. C. (1984). *The hardy executive: Health under stress*. Homewood, IL: Dow Jones-Irwin.

McMillan, J. R., Clifton, A. K., McGrath, D., & Gale, W. S. (1977). "Women's language: Uncertainty or interpersonal sensitivity and emotionality?" *Sex Roles*, 3, 545-559.

Oakley, A. (1985). Sex, gender, and society. San Francisco: Harper and Row.

Pearson, J. C. (1985). *Gender and communication.*Dubuque, I A: William C. Brown.

Tannen, D. (1990). *You Just Don't Understand.* New York: HarperCollins.